

Bil je en sam svet.
Dva naj bosta.

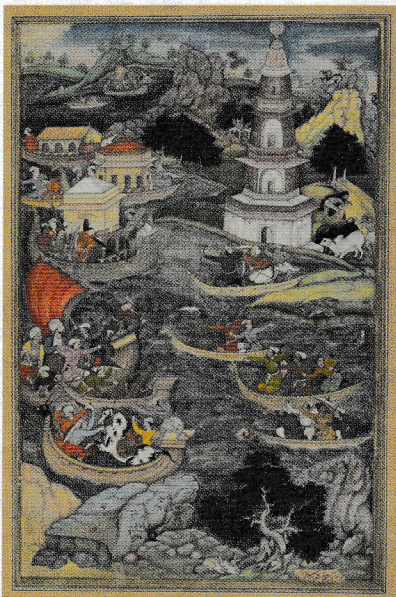

Več kot štiri tisoč let je minilo, odkar se je Egipčan Hamu odpravil iz svoje domovine proti deželi Punt, ki je morda ležala nekje na afriškem rogu. V tem času je človekova pot vodila iz oceana v ocean, s celine na celino, iz kamene dobe v atomsko stoletje. V vseh časih so torej živeli ljudje, ki so odkrivali in raziskovali nove svetove. Če ne bi bilo tako, bi vi in jaz še vedno živeli v jamah, oblačili bi se v živalske kože in

jedli surovo meso. To je pravzaprav največja pustolovska zgodba vseh časov, zgodba, ki njenega začetka nihče zares ne ve. Toda ne glede na to, da je jamski človek iskal narezan kamen, Francisco Pizarro inkovsko zlato in admiral Byrd znanstvene dosežke, v bistvu je šlo vedno za isto stvar: za človekovo voljo do življenja, za njegovo željo imeti in vedeti.

Zakaj je jokal Aleksander Veliki?

In na tem mestu je bil od pozitivnega cilja le majhen korak v zločin, ki sta ga rodila naša potreba in pohlep. Znameniti osvajalec starega veka Aleksander Veliki Makedonski je jokal, ker se je bal, da bo zmanjkalo svetov, ki bi jih lahko osvojil. Zvezdni trenutek raziskovanja pa je vendarle nastopil v 15. in 16. stoletju, ko so novi izumi (npr. kompas in velike jadrnice) omogočili, da se je človek iz Evrope podal v odkrivanje tega, kar je ležalo onkraj velikega zelenega morja teme. Dandanes nimamo več razloga, da bi jokali, kakor je jokal Aleksander, čeprav po stoletjih porazov in zmag stojimo na temeljito raziskani zemlji, ker je naš pogled zdaj zazrt v zvezde, ki jih gledamo z novimi očmi. *Kdaj bo človek stopil na Mars?* je verjetno ta trenutek prvo vprašanje.

Bitke Aleksandra Velikega na morju. S čolni, ki so bili takrat na voljo, bi človek težko raziskal svet po morju. Zato so bili potrebni kasnejši izumi.

Ob tem naj vas potolažim. Tudi na naši zemlji še zdaleč nismo odkrili vsega. Sto je vprašanj in malo odgovorov. Le cilji so zdaj morda manj zveneči in bolj osebni. Prav zato pa predstavljajo še večji izziv.

Princ Henrik Pomorščak (portugalsko Infante Dom Henrique) je bil glavni pobudnik za t. i. dobo odkritij. Pod njegovim vodstvom se je razvila nova in lažja ladja, imenovana karavela, ki je lahko plula bolje in hitreje. Izum karavele je bistveno pripomogel, da je bila Portugalska pripravljena prevzeti vodilno vlogo v čezmorskem raziskovanju.

Veliko zeleno morje teme

15. stoletje je bilo zelo drugačen čas od današnjega. Novice so prihajale z velikim zaostankom, če sploh. Nihče ni potoval. To je bilo zelo nevarno. Prav tako ni nihče trdno vedel, ali je svet res okrogel, kot so trdili nekateri učenjaki. Videti prav gotovo ni bil. Videti je bil ploščat. Renesansa je pripomogla, da je nekaj tega praznoverja, rojenega iz nevednosti, izginilo. Izobraženci so brali antične spise in vse manj jih je bilo strah. S tem pa so postajali vse

bolj radovedni. Kaj je onstran *velikega zelenega temnega morja*? Kje se konča Afrika? Je mogoče z ladjo priti v Indijo? Povsem mogoče, če imaš primerne jadrnice in kompas, je dejal neki Portugalec, ki mu je bilo ime Henrik in je bil slučajno princ, mlajši kraljevi sin. Ustanovil je šolo za pomorsko plovbo, in ker sam ni nikoli plul, so ga klicali *mornar*, ki nikoli ni bil na morju. Zgodovina pa ga pozna pod imenom Henrik Pomorščak. Z njim se je vse začelo.

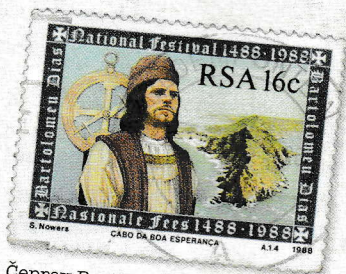

Izum kompasa in velike jadrnice je omogočil, da se je človek podal v odrivanje neznanega, ki je ležalo onkraj morja.

Zdaj še ne

Začelo se je pravzaprav z Indijo, bolj natančno z iskanjem pomorske poti v Indijo. Kopenska pot je bila znana. Prvi, ki je začel uresničevati Henrikove načrte, je bil seveda Portugalac – Bartholomeo Diaz je bilo njegovo ime. S tremi ladjami se je podal ob afriški obali proti jugu. Vsakič, ko so pripluli do neke točke, ki so si jo zadali za cilj, so ugotovili, da Afrike še vedno ni konec. *Nehajmo že vendar, saj ne bomo nikamor prišli, Afrika nima konca, mu je govorila posadka. Zdaj še ne, je vsakič odgovoril Diaz. In to se je kar ponavljalo in ponavljalo, viharji so divjali, zmanjkalo je hrane, ljudi se je loteval skorbut,*

značilna bolezen pomorščakov, ki nastopi zaradi pomanjkanja vitaminov, torej sveže zelenjave. Potem pa se je nekega dne vendarle zgodilo. Trud je bil poplačan. Nenadoma je odprava spoznala, da ne pluje več proti jugu, temveč proti vzhodu in severu. Torej je bilo Afrike vendarle konec. Po vrnitvi v domovino je portugalski kralj rt, ki ga je obkrožil Diaz, poimenoval Rt dobrega upanja. Pomorska pot v Indijo je bila odprta.

Čeprav Bartholomeo Diaz ni priplul do Indije, je Portugalski prinesel veliko zmago.

Diaz je rt, ki ga je obkrožil leta 1488, najprej poimenoval rt Neviht. To je zelo nevarno območje, v okoliških vodah pa naj bi bilo potopljenih več deset ladij. Zdaj stoji tam najmočnejši svetilnik na celotni južni obali Afrike, ki se vidi z razdalje več kot 60 km in zaradi katerega je morska pot na območju rta postala veliko varnejša.

Kako so Portugalci odstopili slavo Špancem

Čeprav Diaz ni priplul do Indije, je bila to za majhno Portugalsko velika zmaga. Ostal je torej še zadnji korak: plovba od Afrike čez Indijski ocean. Zmaga je bila na doseg roke. Zato verjetno ne preseneča, da so se Portugalci samo smejali, ko se je na njihovem dvoru pojavil neki mornar iz Genove, ki je trdil da najkrajša pot v Indijo ne vodi okoli Afrike ampak – čez Atlantik, na zahod. *Ne, mojster, ne zanimajo nas vaše zamisli. Imamo svoje načrte, so mornarju rekli kraljevi ministri in obiskovalec – bil je Krištof Kolumb, se je odpravil poiskat srečo na sosednji španski dvor, in kot vemo, je tej državi prinesel svetovno slavo. Njegovo izhodišče ni bilo napačno. Jadrali proti zahodu tako dolgo, da prideš v Indijo. Torej sklepanje, da leži vzhodna obala Indije nasproti zahodnoevropske obale, načeloma drži. Zemlja je okrogla, v to je Kolumb pač verjel. Glede na njegovo pomanjkljivo izobrazbo mu je že za to treba izreči vse priznanje. Le o eni stvari ni imel pojma. O razsežnostih sveta se mu ni niti sanjalo. Kako bi lahko vedel, da bo v ne tako daljni prihodnosti v ta vmesni prostor treba umestiti obe Ameriki in še dva oceana obenem!?*

Krištof Kolumb

Naj bosta dva svetova

Po dolgih pogajanjih s španskim kraljem je Kolumb dobil denar in ladje – Pinto, Nino in Santa Mario. 3. avgusta 1492 je odplul iz majhnega pristanišča Palos na obali Atlantika. Pot v neznano se je zares začela na Kanarskih otokih, kjer na otoku La Gomera še stoji vodnjak, iz katerega je admiral zajel vodo za krst sveta, ki ga bo odkril. Do konca življenja je bil prepričan, da je prišel v Indijo, toda ali je takrat na La

Malokdo je verjel, da bo te ladje in njihove posadke še kdaj videl. Vedeti moramo, da je večina ljudi še vedno verjela, da je zemlja ravna plošča in da na neki točki morje in vse z njim pač pada z nje.

Gomeri morda slutil, da se skriva na zemlji še kaj, o čemer še nihče prav nič ne ve? *Bil je en sam svet. Dva naj bosta, je bojda izjavil. Kako si lahko razlagamo te besede?*

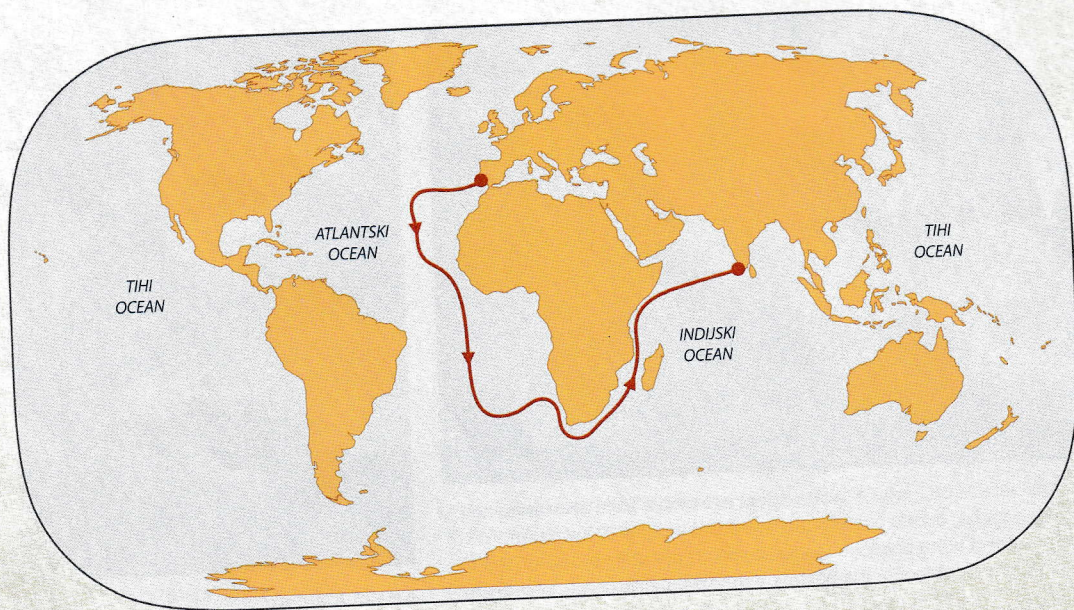
Meč in španska zastava

Plovba se je vlekla. Na vztrajna vprašanja prestrašenih mornarjev je Kolumb odgovarjal, da kopno ni prav daleč. Zgodaj zjutraj 12. oktobra 1492 je mornar na Pinti – ohranilo se je njegovo ime Rodrigo de Triana – zagledal kopno. Admiral Kolumb je prvi stopil na trdna tla, v levi roki je držal meč, v desni kraljevo špansko zastavo. Verjetno ni slutil, da bo z obema pripomočkoma povzročil eno največjih tragedij v zgodovini človeštva, h kateri se bomo v naši zgodbi še vrnili.

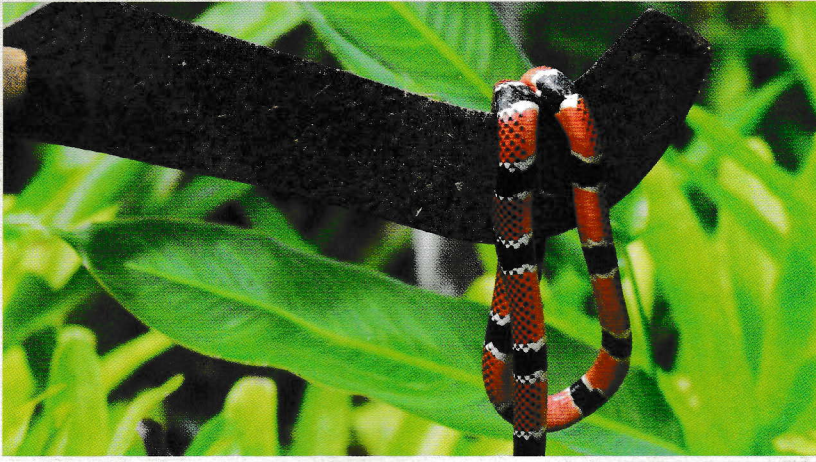
Da Gama naj se ne vrne, dokler ne opravi svoje naloge

Novica o Kolumbovem potovanju se je razširila po Evropi. *Kolumb je prišel v Indijo čez Atlantik*; edini ki so ostali ravnodušni ob tej novici, so bili Portugalci. Odkriti pomorsko pot v Indijo mimo Afrike je bil še vedno njihov cilj. Prihajala so zadnja leta

15. stoletja in zdaj je bil čas za dokončanje poti. Bartholomeo Diaz se je ponujal kot odlična rešitev, toda kralj se je odločil za mladega kapitana, ki mu je bilo ime Vasco da Gama. *Naj se ne vrne, dokler ne opravi naloge*, je baje kralj rekel svojim ministrom. Pet ladij je torej izplulo naravnost proti Zelenortskega otokom. In tam se je da Gama odločil za pogumno potezo, ki mu je prihranila počasno prebijanje ob afriški obali. Zaplul je namreč naravnost na jug, presekal ogromni Gvinejski zaliv in dosegel Rt dobrega upanja, ki ga je odkril že Diaz. Zaplul je v neznano. Pametno je nadaljeval ob obali proti severu mimo Mozambika in prispel v Mombaso v Kenijo. Tam je izvedel, da domačini že stoletja trgujejo z veliko deželjo na vzhodu, in to mu je dalo novih moči. S pomočjo domačih krmarjev je odplul proti vzhodu, prečkal Indijski ocean in po mesecu dni neprestane plovbe, med katero je izgubil številne mornarje, končno zagledal suho zemljo. Našel je vzhodno pomorsko pot v Indijo. Dosegel je cilj. Toda – kot že vemo, ta zgodba nas v nadaljevanju še čaka – tudi da Gama in njegovi nasledniki niso prav nič zaostajali za Španci v Ameriki pri grozljivem odnosu do domačega prebivalstva.

Prvo potovanje v Indijo Vasca da Game med letoma 1497-99

Vasco Balboa je prodiral skozi neprehidno in nevarno džunglo, da bi na drugi strani videl morje.

Daljno morje na zahodu in deželaz zlata

Kolumbov naslednik Amerigo Vespucci je postavil novo teorijo, po kateri odkrito ozemlje na zahodu ni bila Indija, ampak novi svet in kot tak samo kratka ovira na poti v Indijo. Neki nemški kartograf je narisal zemljevid, na katerem je bilo lepo videti obalno črto tega novega ozemlja, ki ga je v čast Vespucciju poimenoval Amerika. V začetku 16. stoletja so se številni Španci že doseljevali v nove kolonije v upanju,

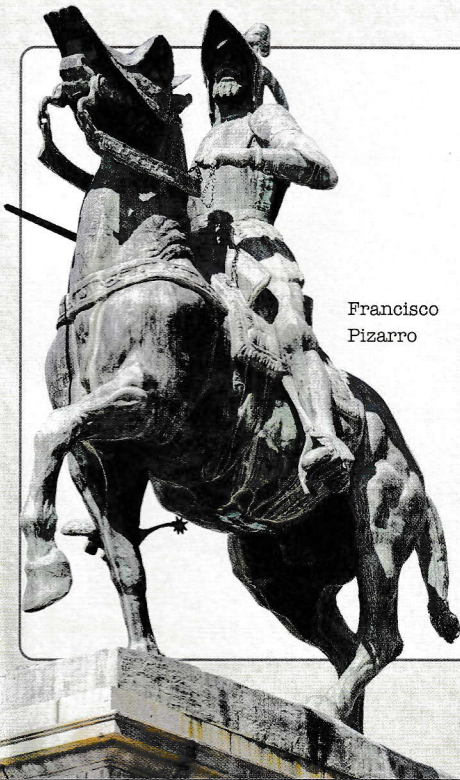
da bodo obogateli. Med njimi je bil tudi mlad plemič – Vasco Nunez de Balboa. Od Indijancev (ime, ki ga je Kolumb uporabil za domačine, ker je pač verjel, da je prišel v Indijo, je prišlo v splošno uporabo) je izvedel, da obstaja daljno morje na zahodu in ob njem dežela, izjemno bogata z zlatom. Čeprav so mu povedali, da je pot do tja strašna, saj vodi skozi močvirja, tropske gozdove in mimo divjih indijanskih plemen, je Balboa sklenil, da bo našel to morje. 6. septembra 1513 je odšel na pot in vzel s seboj 190 Špancev in okoli 100 indijanskih

sužnje. Zapletal se je v številne boje s plemeni in prodiral skozi neprehidni svet. Z noži in sekirami so si utirali pot skozi močvirno džunglo. Vsak kos poti so morali dobesedno izsekati. Pikali so jih komarji in kače. Veliko jih je zbolelo za močvirsko mrzlico in umrlo. 25. septembra so prispeli na neko strmo pobočje. Indijanski vodniki so rekli: *Z vrha boste videli morje*. Balboa je dosegel vrh in tam stal čisto mirno. Nato je razprostrl roke in padel na kolena. Tako je bil prvi Evropejec, ki je videl Zahodno morje, kasneje poznano kot Pacifik ali Tihi ocean. Prepričan je bil, da leži onstran obzorja že Indija.

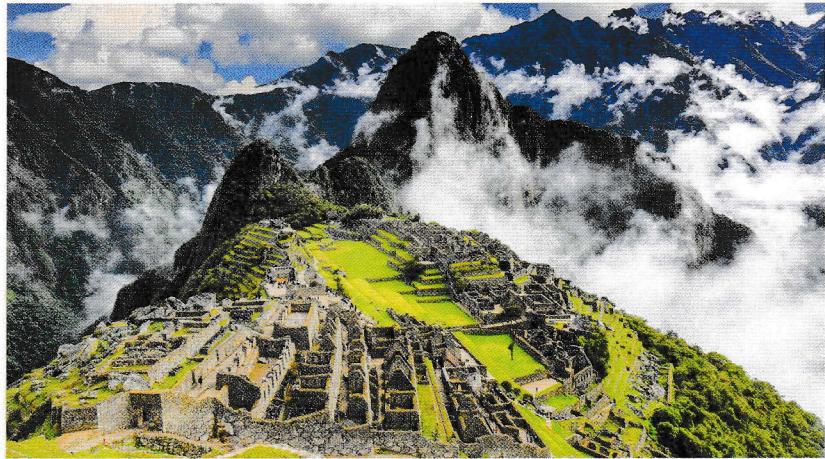
7.-9. razred

Kraljestvo sonca

Eden njegovih kapitanov, Francisco Pizarro, je slišal, kaj so poveljniku pripovedovali Indijanci. Zlato, zlato, zlato – beseda mu ni šla iz glave. Ob primernem trenutku je izdal svojega admirala in sam prevzel poveljstvo nad odpravo, ki je odplula proti jugozahodu. Počasi je plul ob južnoameriški obali sedanje Kolumbije in Ekvadorja v upanju, da bo zagledal obljubljeni zlato deželo. Naporno potovanje je trajalo skoraj dve leti, preden so pristali v mestu Tumbez, enem od pristanišč nekdanjega

Francisco Pizarro

Machu Picchu, kjer so dobro ohranjene inkovske razvaline, je danes najbrž najbolj znan simbol inkovskega imperija zaradi edinstvene lege, geoloških posebnosti in poznega odkritja leta 1911.

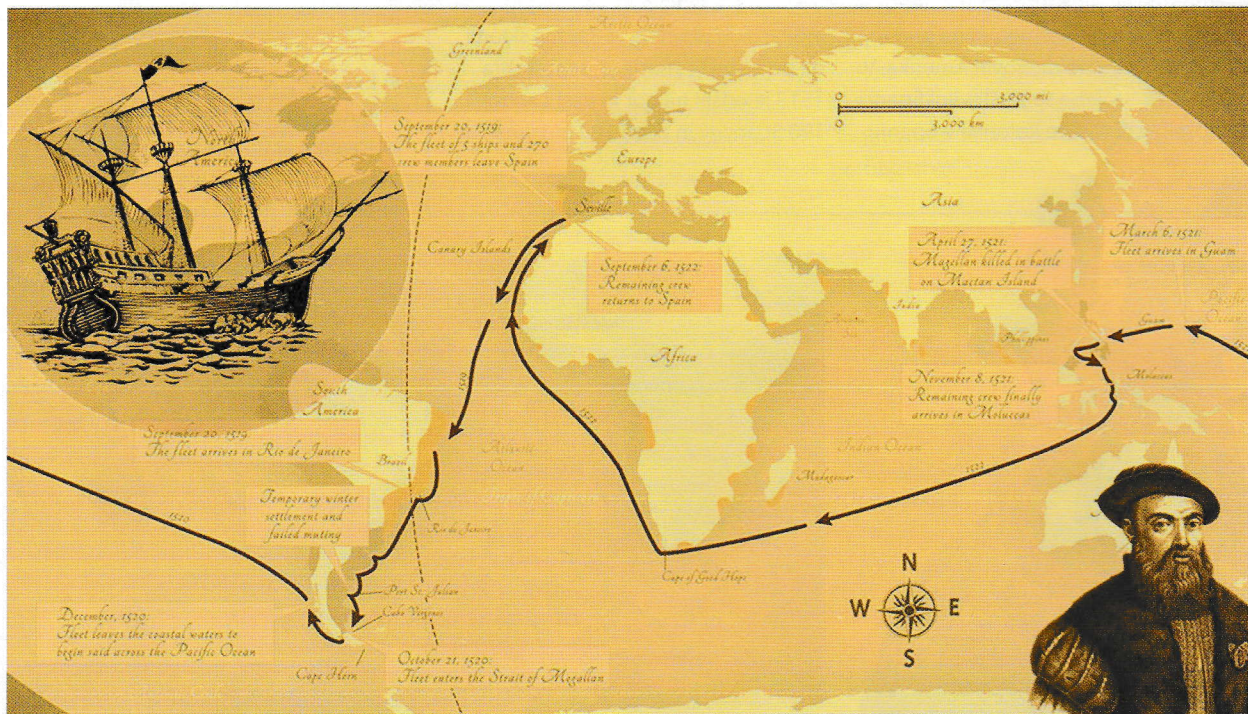
Peruja. Tukaj so živeli Inki, najbolj civilizirano ljudstvo novega sveta. Pizarro je pohlepno gledal bogastvo odkrite dežele in se domačinom prijazno nasmihal. Inki so oboževali boga sonca, sami sebe so imenovali otroci sonca, svoje ozemlje pa sončno kraljestvo. Kapitan je izvedel, da najbolj bogata mesta Inkov ležijo za visokimi gorami. Verjetno je že takrat pri sebi napravil trden sklep. Vrnil se je v Panamo, odplul v Španijo, pregovoril kralja in organiziral novo odpravo. Ko je prodiral globoko v gore Peruja, je ves čas oznanjal svoje prijazne namene. V mestu Caxamarca je končno srečal inkovskega kralja. Zgodovina pripoveduje, da je kralju Atahualpi povedal, da ta zemlja zdaj pripada španskemu kralju. Pizarro je bil človek brez morale in časti. Ker Indijanci niso reagirali na njegove zahteve, je ukazal napad s topovi, ki je domačine popolnoma presenetil. Atahualpa je postal njegov ujetnik in kljub plačilu

odkupnine (veliko sobo je napolnil z zlatimi predmeti) so ga Španci ubili. Veliko kraljestvo Inkov je postalo njihova kolonija.

Španska ladja je prva objadrala svet

Naša pripoved o raziskovanjih novih dežel v začetku novega veka ne more biti popolna, če ne povemo še najrazburljivejše zgodbe. Portugalski kralj, ki ni sprejel Kolumbovih načrtov, je naredil še eno – morda še bolj usodno napako. Zavrnil je predlog svojega državljana Ferdinanda Magellana. Magellan je svojemu kralju razložil, da je Kolumb odkril novo celino in da preko nje vodi najkrajša pot na Dišavne otoke, ki ležijo onstran Amerike in Velikega južnega oceana. Ko ga je kralj zavrnil, se je odpravil – kam drugam kot k najbližji konkurenci – k španskemu kralju.

In najosupljivejše potovanje v vsej svetovni zgodovini se je lahko začelo. Avgusta leta 1519 je Magellan odjadral proti zahodu. Njegovo potovanje je trajalo več kot tri leta. Na njem ni samo odkril prehoda čez Ameriko (Magellanov preliv na jugu Južne Amerike), temveč je tudi prejadral Veliki južni ocean in ga poimenoval Tihi ocean ali Pacifik, ker je bilo tistega dne, ko je priplul vanj, lepo in mirno vreme. Veliki pomorščak je sicer umrl v nepomembnem spopadu na Filipinih, ena od njegovih ladij pa se je vrnila domov, in sicer tako, da se je njen kapitan Sabastian El Cano odločil za vrnitev okoli Afrike. Iz Španije so torej odpluli na zahod in se domov vrnili z vzhoda. Veste, kaj to pomeni, mar ne? V tistem trenutku je majhna španska ladja Victoria postala prva, ki je obplula svet in dokazala, da je zemlja okrogla. Čeprav Magellan tega ni doživel, mu je zgodovina priznala prvenstvo. In prav je tako.

Kaj so nam prinesla odkritja novih dežel?

Začimbe

Špancem in Portugalcem so se v boju za osvajanje novih dežel kmalu pridružile še Francija, Anglija in Nizozemska. Pri tem so imele veliko prednost države, ki so ležale ob Atlantskem oceanu ter imele najkrajšo pot v novi svet. Prav zaradi slabe lege v notranjosti Sredozemlja se v tem času končuje prevlada do tega trenutka prve evropske pomorske velesile – Benetk. In da bo res vse jasno – velesile so se kruto spopadale za prevlado na svetovnih morjih. Kaj so torej osvajanja pomenila za osvajalce? Začelo se je zelo nedolžno – z začimbami.

Portugalci so odkrili vzhodno pot na Dišavne otoke ali Moluke, ki so zdaj del Indonezije. Od tam so dobivali začimbe. Kakšen je njihov današnji

Začimbe so bile med najdražjimi dobrinami srednjega veka, uporabljali so jih v srednjeveški medicini, ob verskih obredih, v kozmetiki, parfumeriji, pa tudi kot aditive za živila in konzervanse.

pomen, seveda vemo, pred petsto leti pa so bile pomembne še toliko bolj, ker živil ni bilo mogoče ohraniti svežih. Ko je meso prišlo na mizo, je bilo pogosto

že malo pokvarjeno. Začimbe so to težavo rešile. Lahko bi rekli, da so igrale vlogo nekakšnega hladilnika.

Zlato

Osvajalci so nova zasedena ozemlja imenovali kolonije, kar pomeni, da so jih razglasili za svojo last in jih zato lahko tudi brez usmiljenja izkoriščali. Tako so svoje matične države napravili za kolonialne velesile. Najbolj tragično poglavje je seveda njihov odnos do domačega prebivalstva. Ta odnos je povezan z ropanjem surovin, torej s pravo obsedenostjo z zlatom. Španske in portugalske ladje so vozile do vrha natovorjene v Evropo. S tem je doživelo razmah tudi gusarstvo in piratstvo. Pojma imata različen pomen. Pirati so ropali sami zase, gusarji pa so pogosto pluli v službi posamezne osvajalske države proti drugi državi.

Film Pirati s Karibov se ne dogaja na tem območju po naključju.

Trgovina

Razvoj trgovanja je povzročil nove družbene odnose – začel se je kapitalizem. Nastale so manufakture in banke, dokončno je prevladal denar. Družbena skupina, ki je najbolj bogatela – obrtniki in trgovci – imenujemo jo meščanstvo, je začela izpodrivati plemstvo. Med obema skupinama se je razvil boj za oblast, ki je vrhunec doživel ob koncu 18. stoletja z znamenito francosko revolucijo.

Povejmo pošteno – silovito bogatenje evropskih velesil verjetno ne bi bilo mogoče, če ne bi bilo odkritij novih dežel. Trgovina – izmenjava dobrin – je intenzivno potekala med Evropo in Ameriko. Evropa je dobila sladki krompir, koruzo, fižol, buče, paradižnik, kakav, tobak, ananas, pa tudi purana, lamo in činčilo. In kaj je dobila Amerika? Žito, sladkorni trs, kavo, vinsko trto, oljko, pomaranče, limone, pa tudi konje, govedo, ovce, prašiče in kokoši. Da pa se je vse to lahko zgodilo, sta kriva dva velika izuma – kompas in gradnja večjih jadrnic.

Kolumbov dan ni dan, ki bi ga smeli praznovati

12. 10. 1492 je torej Kolumbova admiralska ladja Santa Maria pristala na karibskem otoku Guanahani, ki se danes imenuje San Salvador na Bahamskem otočju. Odkrita je bila Amerika – novi svet. Ta datum danes Američani praznujejo kot Kolumbov dan. Znani igralec Matt Damon je v petem razredu osnovne šole učitelju pogumno povedal, da tega dne ne bi smeli obravnavati kot praznik. Bral je in že kot otrok vedel, da je Kolumbovo odkritje povzročilo genocid – nasilno iztrebljanje staroselcev. Poglejmo primer. Na omenjenem otoku, kjer je pristal Kolumb, je živelo ljudstvo Aravakov. V poldrugem stoletju je njihovo število s približne številke 250.000, kar je malo manj, kot je prebivalcev Ljubljane, padlo na – nič (0!). Prav ste prebrali. Staro ljudstvo je izginilo. Nihče ni preživel. Španci so jih uničili. Podobnih zgodb je cela vrsta. Če pogledamo usodo Indijancev še malo dlje, nam postane povsem jasno, zakaj je imel igralec prav. Največja tragedija Amerike je pravzaprav v tem, da tudi po nastanku ZDA nova demokratična država ni spremenila svojega odnosa. V celoti je nadaljevala špansko politiko.

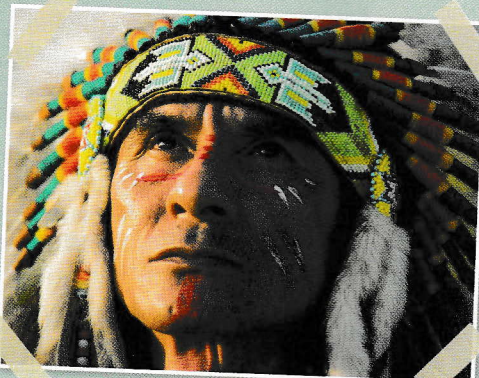
KOLUMBOVEGA DNE NE BI SMELI PRAZNOVATI!

Matt Damon

Ropanje vsepovprek

Osvajanja velikih prostranstev t. i. Divjega zahoda, naseljenega s staroselci, so potekala nekako takole: kraja zemlje; ropanje zlata; načrtno pobijanje bizonov, ki so prvotnim prebivalcem (native Americans je pravilno ime) pomenili preživetje,

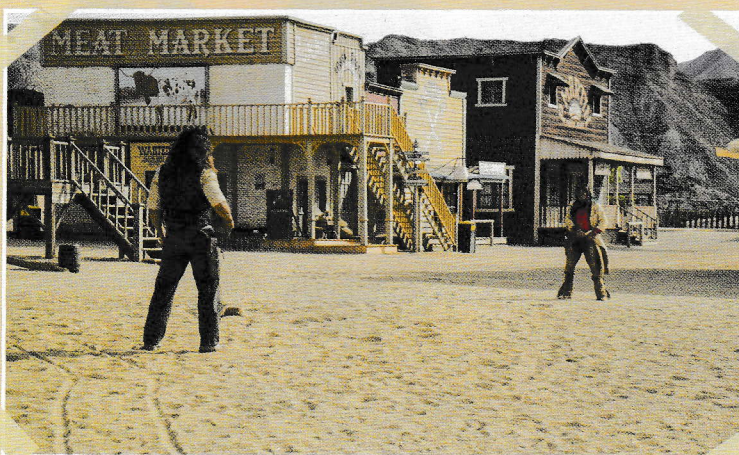

Ameriški staroselci oziroma Indijanci je naziv za vsa ljudstva, ki so živela v Ameriki pred prihodom evropskih kolonizatorjev. Med seboj se razlikujejo po jeziki, kulturi in fiziognomiji. Danes jih je še zelo malo, naseljeni so po mestih in rezervatih, posebno v Kanadi, Združenih državah Amerike in v Braziliji.

Western

Filmi – klasični vesterni – ki so jih Američani v 20. stoletju snemali po tekočem traku, vsi po vrsti prikazujejo belce kot junake in krvoločne rdečkožce kot negativce, ki napadajo miroljubne priseljence. To t. i. miroljubno priseljevanje je bilo seveda kraja tuje zemlje. Potem pa se je prav v filmski industriji zgodil premik. V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja so posneli slavni protivestern

Plavi vojak (Soldier blue). Brutalen in krvav napad ameriške konjenice na mirno indijansko šotorsko naselje je prvič pokazal resnico o odnosu do staroselcev. Nato je leta 1972 veliki igralec Marlon Brando zavrnil najvišje filmsko priznanje – nagrado oskar. Na slovesni podelitvi je staroselka prebrala njegovo protestno pismo proti nerešenemu indijanskemu vprašanju.

Vesterni prikazujejo belce kot junake.

**SODELUJ SAM
ALI Z EKIPO**

**PRIVLAČNE
NAGRADE**

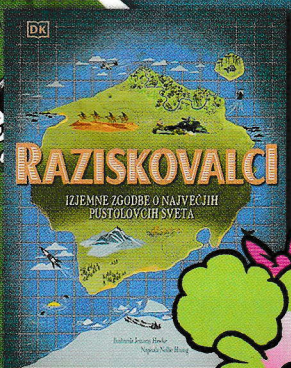
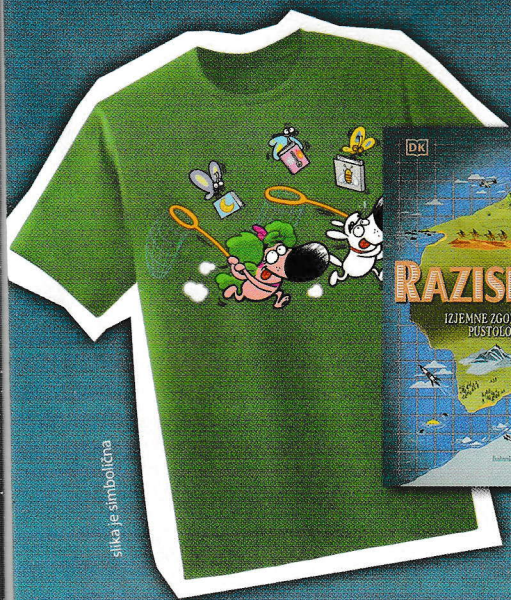
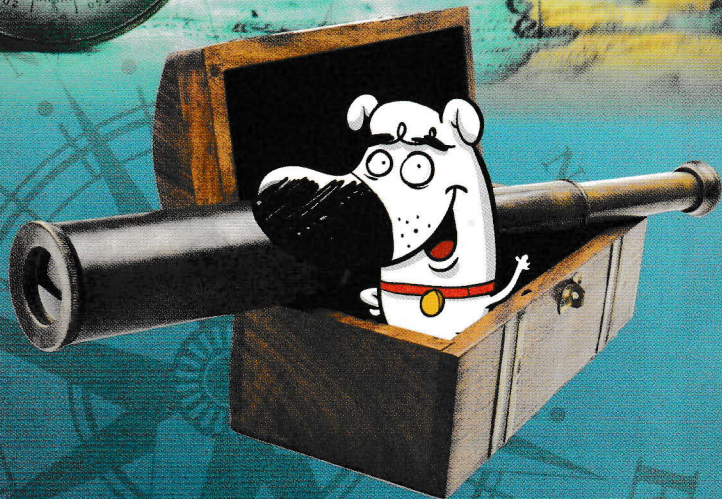
NAGRADNI IZZIV

Izberi enega od raziskovalcev, ki ima po tvoje za seboj najbolj razburljive dogodivščine in bi ga rad še bolje spoznal. Naredi predstavitev izbranega raziskovalca in njegovih dogodivščin in svoje ugotovitve predstavi še nam. Naloga se lahko lotiš sam ali pa predstavitev naredite v ekipi.

Za predstavitev lahko izbereš eno od spletnih orodij ali pa narediš miselni vzorec na papirju oziroma plakatu.

Najboljšo ekipo ali posameznika čaka super nagrada: **1 X KNJIGA RAZISKOVALCI** in **majica Šnofi in Pepca**. Majico prejmejo vsi člani zmagovalne ekipe, če bo naloga oddana ekipno. Podelili bomo tudi dva raziskovalna paketa za drugo. in tretjevrščenega tekmovalca oziroma ekipo.

Predstavitev pošlji do **12. 11. 2021** na **vesela.sola@mladinska-knjiga.si** ali na naslov **Uredništvo Vesele šole, Slovenska 29, 1000 Ljubljana.**

The Dark Side of Research

Vocabulary

raziskovanje – a research
posledice – consequences
bolezen – a disease
suženj – a slave
trgovina – trade
izumrtje – an extinction
lov – hunting

naravno okolje – a natural habitat
krčenje – a shrinkage
čezmerno – excessive
širjenje – spread
negativno – negative
kolonizatorji – colonists
naselitev – a settlement

jezik – a language
kultura – a culture
domačini – native inhabitants
podrediti – to subjugate
vladati – to govern/to rule
vsiljevati – to force/to impose
slog – a style

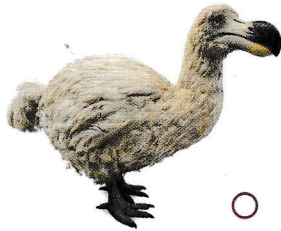
4.-6. class

Research has had plenty of negative consequences, such as the spread of various diseases, slave trade and even the extinction of animal species, because of excessive hunting, the shrinkage of their natural habitat or new settlements. New settlers caused the extinction of different animal species.

Look at the photos and mark which of the following species is now extinct.

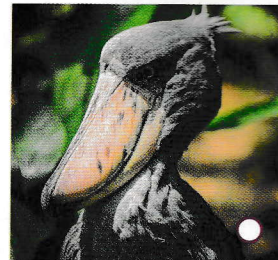
Marine iguana

Dodo

Coconut crab

Shoebill Stork

7.-9. class

European colonists had settled new lands, changed the language and the culture of the native inhabitants. The negative consequences in these subjugated countries can be noticed even today. They forced their style of government and their customs, such as the example seen in this photo showing a building in India which was built in the European style.

Which country supported the travels of Columbus and was the first to colonize America?

Great Britain

Norway

Italy

Spain

Iceland

Columbia

Ze imaš mednarodni certifikat iz angleščine in španščine?

Prijavi se na izpit Cambridge in Dele za šole.

OGLASNO SPOROČILO

Cambridge Assessment English
Authorized Exam Centre

PIONIRSKI DOM
CENTER ZA KULTURO MLADIH

<https://izpiti.pionirski-dom.si/si>

Dunkle Seiten des Forschens

Wörterbuch

raziskovanje – das Forschen
posledice – die Folgen
bolezen – die Krankheit
suženj – der Sklave
trgovina – der Handel
izumrtje – das Aussterben
lov – das Jagen

naravno okolje – die natürliche Umgebung
krčenje – die Schrumpfung
čezmerno – übermäßig
širjenje – die Ausbreitung
negativno – negativ
kolonizatorji – die Kolonisten
naselitev – die Besiedelung

jezik – die Sprache
kultura – die Kultur
domaćini – die Einheimischen
podrediti – unterwerfen
vladati – regieren
vsiljevati – aufzwingen
slog – der Stil

Das Forschen hatte viele negative Folgen, z. B. die Ausbreitung von Krankheiten, den Sklavenhandel und sogar das Aussterben von Tierarten infolge des übermäßigen Jagens und der Schrumpfung ihrer natürlichen Umgebung.

In welchem Bild ist ein Tier, zu dessen Aussterben neue Besiedler beigetragen haben?

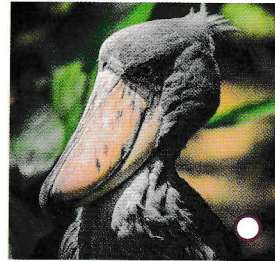
die Marine Iguana

der Dodo

der Palmendieb

der Schuhschnabel

Europäische Kolonisten besiedelten neue Länder, änderten ihre Sprachen und einheimische Kultur, was noch heute weitreichende Folgen in unterworfenen Ländern hat. Im Bild kann man ein Beispiel sehen: ein in Indien entstandenes Gebäude im europäischen Stil - den Einheimischen wurde die Regierungsweise und die Sitten der Kolonisten aufgezwungen.

Welcher Staat unterstützte Kolumbus Reisen und als erster begann, Amerika zu kolonisieren?

Großbritannien

Norwegen

Italien

Spanien

Island

Kolumbien

Že imaš mednarodni certifikat iz angleščine in španščine?

Prijavi se na izpit Cambridge in Dele za šole.

Cambridge Assessment English
Authorised Exam Centre

PIONIRSKI DOM
CENTER ZA KULTURO MLADIH

<https://izpiti.pionirski-dom.si/si>

Znaš?

4.-6. razred

1. Kako je bilo ime princu, ki je na Portugalskem ustanovil šolo za pomorsko plovbo?

- a) Aleksandre Veliki.
- b) Henrik Pomorščak.
- c) Bartholomeo Diaz.

2. Prečrtaj vsiljivca.

Santa Maria
Niña Izabela
Pinta

3. Dopolni poved.

Admiral Kolumb je prvi stopil na trdna tla, v levi roki je držal meč, v desni kraljevo špansko

4. Drži ali ne drži?

Amerigo Vespucci je postavil teorijo, po kateri odkrito ozemlje na zahodu ni bila Indija, ampak Novi svet.

drži ne drži

5. Kaj od naštetega je prišlo iz Evrope v Ameriko?

- a) Koruza.
- b) Ananas.
- c) Fižol.
- d) Pomaranče.

7.-9. razred

1. Kako se imenuje otok, kjer stoji vodnjak iz katerega je Kolumb zajel vodo za krst sveta, ki ga bo odkril?

- a) Hispaniola.
- b) Dobra nada.
- c) La Gomera.
- d) Otok Neviht.

2. Dopolni poved.

Mornarjev se pogosto loteval

značilna bolezen pomorščakov, ki nastopi zaradi pomanjkanja vitaminov.

3. Drži ali ne drži?

Bartholomeo Diaz je poimenoval rt, ki ga je zaokrožil leta 1488, rt Neviht.

drži ne drži

4. Kdaj v ZDA praznujejo Kolumbov dan?

- a) 12. marca.
- b) 16. oktobra.
- c) 16. novembra.
- d) 12. oktobra.

5. Prečrtaj vsiljivca.

Krištof Kolumb
Amerigo Vespucci
Rodrigo de Triana
Vasco Nunez de Balboa

Šolsko tekmovanje bo
9. 3. 2022,
državno pa
13. 4. 2022.

OBIŠČI
VESELASOLA.NET
IN REŠI UČNO POT.
ČAKAJO TE LEPE NAGRADE.

Izpolni preizkus in ga pošlji na naslov:

Vesela šola, Mladinska knjiga Založba, Slovenska 29,
1000 Ljubljana, s pripisom **Oktobrska VŠ.**

Ne pozabi pripisati svojih podatkov (ime in priimek, naslov). Podatke naj podpiše eden od staršev oziroma skrbnikov, ki s podpisom dovoljuje, da jih posreduješ in sodeluješ v nagradni igri. Med prispelimi pravilnimi odgovori bomo **5. novembra 2021** izžrebali nekaj srečnežev, ki jih čakajo nagrade. Imena nagrajencev bodo v tednu dni po žrebanju objavljena na www.veselasola.net, kjer so objavljena tudi pravila nagradnih iger.

Ime in priimek veselošolca:

Naslov:

Podpis starša:

Razred: 4.-6. 7.-9. Obkroži

Oktobrsko temo o raziskovanju sveta, smo pripravili:

Besedilo: Aleš Nosan. Pionirski dom (angleški in nemški del); Matej De Cecco (ilustracija); Simon Kajtna (oblikovanje); Vera Jakopič (lektoriranje); Rebeka Tomšič (urednica).
Slikovno gradivo: Shutterstock.

Pri izpeljavi celotne zasnove letošnje Vesele šole nam pomagata:

Telekom Slovenije in Zavarovalnica Triglav.

Vesela šola je priloga mesečne revije Pil; letnik 52, št. 02 (oktober 2021).